

Violència domèstica i delinqüència contra les dones

Codi: 100464

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500257 Criminologia	OB	3	2

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Lucia Ortiz Amaro

Correu electrònic: Lucia.Ortiz@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: No

Altres indicacions sobre les llengües

En el cas que en el curs es matriculin estudiants internacionals, la classe teòrica i un seminari s'impartirà en castellà

Equip docent

Begoña Casado Moreno

Equip docent extern a la UAB

Montserrat Plaza Aleu

Prerequisits

Coneixements bàsics de criminologia

Objectius

Les violències familiars i contra les dones són unes de les formes més serioses de delictes. L'objectiu general de l'assignatura és entendre les característiques específiques d'aquestes formes de vulneracions dels drets de les persones, així com conèixer els mecanismes d'intervenció de forma integral.

Els objectius específics són: conèixer les epistemologies explicatives de les violències envers les dones i de les violències en l'àmbit de les relacions familiars; entendre la intervenció del sistema penal com una part del conjunt d'intervencions que es porten a terme des de les polítiques públiques, les seves característiques i conseqüències; i introduir la perspectiva de gènere com a marc de referència en les intervencions contra les violències envers les dones.

Competències

- Accedir i interpretar les fonts de dades sobre la criminalitat.
- Analitzar el conflicte i la criminalitat utilitzant les teories criminològiques i els seus fonaments psicològics i sociològics.
- Demostrar que es comprenen els models de prevenció i intervenció de la criminalitat més adequats per a cada problema específic.
- Demostrar que es comprenen les teories criminològiques.
- Demostrar que es coneix la diversitat de polítiques criminals per afrontar la criminalitat i els seus diferents fonaments.
- Identificar els recursos socials existents per intervenir en el conflicte i en la criminalitat.
- Redactar un treball acadèmic.
- Relacionar-se respectuosament amb persones.
- Tenir capacitat d'anàlisi i síntesi.
- Transmetre oralment les idees a una audiència.
- Treballar de manera autònoma.
- Treballar en equip i en xarxa.
- Utilitzar les tècniques d'avaluació del risc i les necessitats criminògenes d'una persona per determinar la proposta d'intervenció.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar amb criteri científic les informacions obtingudes en les bases de dades criminològiques.
2. Aplicar amb precisió els models de prevenció en situacions concretes de criminalitat.
3. Aplicar de manera eficaç els fonaments de les diferents polítiques criminals en l'activitat professional.
4. Aplicar el coneixement científic criminològic per analitzar la delinqüència.
5. Aplicar les teories criminològiques.
6. Escollir de manera adequada el recurs social per a cada cas d'intervenció professional.
7. Inferir els models d'intervenció en funció d'una avaluació de necessitats prèvia eficaç.
8. Redactar un treball acadèmic.
9. Relacionar-se respectuosament amb persones.
10. Tenir capacitat d'anàlisi i síntesi.
11. Transmetre oralment les idees a una audiència.
12. Treballar de manera autònoma.
13. Treballar en equip i en xarxa.

Continguts

1. Introducció al concepte violència.
  - 1.1. Regles relacionades a la violència.
  - 1.2. Construcció social i normes.
  - 1.3. Violència i context social.
    - 1.3.1. Respostes socials i respostes estructurals.
2. Tipologia de la violència de gènere en la parella.
  - 2.1. Elements per a l'identificació.
  - 2.2. Estereotips de gènere.
  - 2.3. Mites sobre la violència contra les dones.
3. Models explicatius i conceptes teòrics de la violència de gènere en la parella.
  - 3.1. La construcció de les masculinitats sexistes i la violència.

4. Vincles afectius i les relacions de maltractament: agressor i víctima.
  - 4.1. Factors a tenir en compte al moment de realitzar programes de prevenció de la violència masclista.
5. Un problema global: la lluita contra les violències envers les dones a nivell internacional.
  - 5.1. La violència envers les dones en les resolucions i declaracions de la ONU.
  - 5.2. Lleis contra les violències envers les dones i violència domèstica a Amèrica Llatina i Europa.
6. Les dades sobre la violència de gènere.
  - 6.1. Les enquestes de victimització.
  - 6.2. Les dades judicials.
  - 6.3. Les dades qualitatives.
7. La legislació contra les violències envers les dones a Espanya i Catalunya.
  - 7.1. La Ley Orgánica 1/2004, de 28 de diciembre, de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género.
  - 7.2. La legislació autonòmica en matèria de violència envers les dones: la Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista.
8. El desenvolupament de les polítiques públiques contra la violència de gènere i masclista.
  - 8.1. Evolució de les polítiques públiques en matèria de violències sexistes.
  - 8.2. Els plans contra la violència de gènere i les violències masclistes.
  - 8.3. Els protocols d'intervenció i els seus àmbits.
9. Les pràctiques en l'àmbit de l'administració de Justícia.
  - 9.1. Les experiències de les dones en l'administració de Justícia.
  - 9.2. Mites sexistes en l'administració de Justícia.
10. Intervencions amb dones que han patit violències masclistes.
  - 10.1. La diversitat de les violències i de les dones.
  - 10.2. Conseqüències en les dones i les/els menors
  - 10.3. Bones pràctiques professionals.

Metodologia

La metodologia combinarà les classes teòriques amb els seminaris i les activitats formatives a l'aula.

Durant els seminaris es treballaran a través de la pràctica les competències adquirides a les classes teòriques. Les pràctiques que es realitzaran seran un mínim dues pràctiques grupals, dos pràctiques individuals avaluables i activitats a classe. Aquestes activitats tindran diferents característiques i permetran a l'alumnat des de la observació total o parcial d'un expedient judicial a l'anàlisi de dades en base a estudis nacionals i internacionals de la matèria que ens ocupa. Totes les pràctiques seran corregides i comentades amb l'alumnat.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classe teòrica	19,5	0,78	5, 6
Seminari	19,5	0,78	1, 7
Tipus: Autònomes			
Avaluació	5	0,2	5, 10
Treball en grup	60	2,4	5, 6, 7
Treball individual	46	1,84	1, 7

Avaluació

1. El model d'avaluació es continuada. El professorat valorarà la participació, els treballs grupal (1) i individuals (2) i la prova individual, tornarà corregits els materials amb propostes de millora. 1. 1. Condicions per a ser avaluat: Assistència d'un 100% a les classes i participar activament en les classes, així com lliurar els treballs individuals i grupal. L'absència només pot justificar-se per raons de malaltia o similars. Absències per raons acadèmiques han de ser prèviament acceptades pel professorat.

2. Requisits per a superar l'assignatura: Cal tenir un nota mínima de 5 en cadascuna de les tipologies d'activitats que conformen l'avaluació.

3. Recuperacions: Si un/a alumne no supera alguna de les activitats tindrà una possibilitat de recuperar. La recuperació del treball de grup i la participació es farà durant les setmanes lectives. Els treballs individuals i la prova avaluadora durant les setmanes de recuperació.

4. El plagi de treballs i copiar durant l'examen suposaran una qualificació de 0 en l'assignatura i la pèrdua de la recuperació.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Participació i debats	5%	0	0	6, 9, 10, 11, 13
Prova individual	30%	0	0	1, 4, 5, 8, 10, 12
Treball grupal	45%	0	0	2, 9, 11, 13
Treballs individuals	20%	0	0	3, 7, 8, 10, 12

Bibliografia

LECTURES OBLIGATÒRIES

1) ONU MUJERES (2012). *Manual de legislación sobre la violencia contra la mujer*. Obtingut el 2 de juliol de 2020 de

http://www.unwomen.org/~media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2012/12/unw_legislation

2) Gondra, J. (2013). La prevalença de la violència contra la dona. El debat internacional i la situació a Catalunya. *Apunts de seguretat*, 12, 33-62.

Http://victimesviolencia.gencat.cat/web/.content/home/010_el_departament/publicacions/seguretat/apunts_de_se

3) Ley Orgánica 1/2004, de 28 de diciembre, de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género. Boletín oficial del Estado, 313 § 21760 (2004)

4) Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, 8303 (2020)

5) Bodelón, E. (2014). Violencia institucional y violencia de género, *Análes de la Cátedra Francisoco Suárez*, 48, 131-155.

6) Bodelón, E. (2013). La denúncia i el silenci: dues estratègies de les dones per lluitar contra la violència masclista, *Apunts de seguretat*, 12, 123-149.

http://victimesviolencia.gencat.cat/web/.content/home/010_el_departament/publicacions/seguretat/apunts_de_se

7) Bosch, E i Ferrer, V (2012). Nuevo mapa de los mitos sobre la violencia de género en el siglo XXI. *Psicothema*, 24(4), 548-554.

http://www.mimp.gob.pe/files/programas_nacionales/pncvfs/Proyecto_Apoyo_Asociacion_Juristas/Nuevo_mapa_

8) Marín, P (2011). El mite de les denúncies falses. Dins Dones Juristes, Jornades Llei 1/04 de mesures integrals contra la violència de gènere. Anàlisi de sis anys d'aplicació. Obtingut el 2 de juliol de 2020 de <http://donesjuristes.cat/web/documents/pPML.pdf>

9) Beiras, A. i Cantera, L. (2012). *Violencia, subjetividades y masculinidades. Reflexiones dirigidas a la intervención con hombres violentos*. Psicología comunitaria internacional. Aproximaciones a los problemas sociales contemporáneos, II. Puebla: Editorial UIP.

10) Hester, M. (2015), Reflections on criminal (in)justice in cases of rape. Papers from the British Criminology Conference, 15, 26-42

11) Cantera, L. (1999). *Te pego porque te quiero. La violencia en la pareja*. Publicacions Universitat Autònoma de Barcelona.

12) Cantera, L (2002). Violencia Doméstica, *Lectora. Revista de dones i textualitat*, 8, 71-77.

<http://revistes.iec.cat/index.php/lectora/article/viewArticle/42960>

ALTRES LECTURES D'INTERÈS

Amnistía Internacional (2012). *¿Qué justicia especializada? A siete años de la Ley Integral contra la Violencia de Género: obstáculos al acceso y obtención de justicia y protección*. Recuperat de <https://doc.es.amnesty.org/cgibin/ai/BRSCGI/Que%20justicia%20especializada.informe%202012?CMD=VEROB>

Añón, M.J. i Mestre, R. (2005). Violencia sobre las mujeres: discriminación, subordinación y derecho. Dins J. Boix i E. Martínez, E., *La nueva ley contra la violencia de género* (pp. 31-64). Iustel.

Alvarado, P., Cantera, L. i Beiras, A. (2018). Desigualdades e implicaciones afectivas en mujeres autoras de lesión. *Revista Pesquisas e Práticas Psicossociais*, 13 (4), 1-15.

- Bosch, E. i Ferrer, A. (2002). *La voz de las invisibles. Las víctimas de un mal amor que mata*. Cátedra.
- Bodelón, E. (2008). La violencia contra las mujeres y el derecho no androcéntrico: pérdidas en la traducción jurídica del feminismo. P. Laurenzo, M- L Maqueda, M. L. i A Rubio (coords.), *Género, Violencia y Derecho*, (pp. 275-300) Valencia: Tirant lo Blanch.
- Bodelón, E. (2012). Políticas Públicas contra la Violencia patriarcal en España y Brasil. *Revista da Escola de Magistratura do Rio de Janeiro*, 15 (57), 43-58.
- Bodelón, E. (2012). *Violencia de género y las respuestas de los sistemas penales*. Ediciones Didot.
- Bodelón, Encarna; Barcons, Maria; Ortiz, Lucía (et al.) (2019). [Anàlisi jurídica de les ordres de protecció a Catalunya des d'una perspectiva de gènere](#), Observatori Català de la Justícia en Violència Masclista, Departament de Justícia.
- Bodelón, Encarna; Barcons, Maria; Ortiz, Lucía (et al.) (2019). [Ordres de protecció i drets de les dones que han patit violència de gènere: obstacles per a una efectiva protecció](#), Institut Català de les Dones.
- Cala, M. J. (2011). La renuncia a continuar el procedimiento judicial en mujeres víctimas de violencia de género: un estudio en la comunidad autónoma de Andalucía. Obtingut el 2 de juliol de 2020 de http://www.observatorioviolencia.org/upload_images/File/DOC1331115205_2012-301_TEMA_A_FONDO_Renun
- Cantera, L. (2005). *La violència a casa*. Caixa Sabadell.
- Dobash, E. i Dobash, R. (1992). *Women, violence and Social Change*. Routledge.
- Ferreira, Gabriela (1992). *Hombres violentos, mujeres maltratadas: aportes a la investigación y tratamiento de un problema social*. Editorial Sudamericana.
- Ferrer, V., Bosch, E. (2010). Los mitos románticos en España, *Boletín de psicología*, 99, 7-31.
- Gracia, J. (2011). *El maltrato familiar hacia las personas mayores. Un análisis sociojurídico*, Prensas Universitarias de Zaragoza.
- Gil, J. M. (2007). *Los diferentes rostros de la violencia de género*. Dykinson.
- Iglesias-Lucía, Montserrat (2020). *La responsabilidad patrimonial de la administración por falta de diligencia debida en los casos de violencia de género en el ámbito de la pareja*. Espuny, Mª Jesús et al. (coords.). *La investigación en Derecho con perspectiva de género*, Dykinson, pp. 141-157.
- Larrauri, E. (2007). *Criminología crítica y violencia de género*. Trotta.
- Lorente, M. (2001). *Mi marido me pega lo normal. Agresión a la mujer: realidades y mitos*. Editorial Ares y Mares.
- Maqueda, M.L. (2006). La violencia de género: entre el concepto jurídico y la realidad social, *Revista Electrónica de Derecho Penal y Criminología*, 8, 1-13.
- Meza de Luna, M.E. (2010). *Estereotipos de Violencia en el conflicto de Pareja*. (Tesis Doctoral). Obtingut el 2 de juliol de 2020 de <http://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/5478/meml1de1.pdf;jsessionid=FD3E437B8FEFC1DC0D3AD195AB3>
- Observatorio estatal de violencia sobre la mujer (2010). *Informe del grupo de trabajo de investigación sobre el supuesto síndrome de alienación parental*. Obtingut el 2 de juliol de 2020 de <https://violenciagenero.igualdad.gob.es/va/violenciaEnCifras/observatorio/gruposTrabajo/docs/ALIENACIONPAR>
- Roca, N. i Masip, J. (2011). *Intervención grupal en violencia sexista*. Herder.
- Ruiz-Jarabo, C. i Blanco, P. (Coords) (2005). *La violencia contra las mujeres: prevención y detección: cómo promover desde los servicios sanitarios relaciones autónomas, solidarias y gozosas*. Ed. Díaz de Santos.

Programari

NO PROGRAMARI ESPECÍFIC